

Laudatio ter gelegenheid van de uitreiking van een eredoctoraat aan Monty Jones, 18 maart 2009

Afrika. Het donkere continent?!... Nog altijd, blijkbaar. Velen onder ons associëren Afrika met armoede, problemen, honger... En wellicht is dit ook nog ten dele waar. De media berichten doorgaans enkel over problemen van oorlog, corruptie, kindsoldaten,... wanneer ze het over Afrika hebben. Nochtans is Afrika ook een continent dat leeft, en vooruit wil. Een continent dat in het verleden al verschillende keren getoond heeft dat het een grote weerbaarheid heeft en vanuit een zeker optimisme en vol levensmoed telkens weer overeind krabbelt. Ook Plinius, zich inspirerend aan Aristoteles, wist het al: *ex Africa semper aliquid novi* Afrika brengt altijd wel iets nieuws. En dat willen we vandaag extra in de verf zetten.

Op landbouwgebied vormt Afrika het oorsprongsgebied van een aantal belangrijke gewassen. Zo werden er in een ver verleden onder andere oliepalm, katoen, een aantal graansoorten (zoals gierst en sorghum) en knolgewassen zoals yam gedomesticeerd. Ook bergrijst heeft zijn oorsprongsgebied in Afrika, meer bepaald in West-Afrika, in het gebied rond de Nigerstroom. Miljoenen mensen zijn, voor hun dagelijkse voedselvoorziening, afhankelijk van deze bergrijst die niet geïrrigeerd wordt, en doorgaans ook niet bemest noch behandeld wordt tegen ziekten of plagen. De opbrengsten zijn dan ook navenant laag, waardoor de bevolkingsgroepen die deze bergrijst als basisvoedsel nuttigen, dikwijls voedselonzeker zijn. De geïrrigeerde rijst die we kennen uit Azië en die ook in Europa, o.a. in Italië en Spanje, geteeld wordt, haalt wel hoge rendementen, maar heeft doorgaans heel veel dure inputs nodig.

Het is tegen deze achtergrond dat Dr. Jones, in de jaren '80 van de vorige eeuw, met een ploeg medewerkers een nieuwe 'rijstsoort' ontwikkeld heeft. Uit een combinatie van beide botanisch verschillende rijstsoorten werd *NEw RiCe for Africa*, NERICA, ontwikkeld. NERICA combineert de robuustheid van bergrijst (geen irrigatie, meststoffen, noch pesticiden en toch met, gegarandeerd, aannemelijke opbrengsten), met het grotere intrinsieke opbrengstvermogen van geïrrigeerde rijst. Een typische NERICA haalt een rendement dat tot 2,5 t/ha kan bedragen (tov 1 t/ha voor de traditionele Afrikaanse variëteiten). Dit kan zelfs stijgen tot 5 t/ha wanneer men wél bemest. Het heeft 2% meer proteïnen dan zijn ouders, is iets groter, maar ook steviger, dan de 'normale' variëteiten, wat de oogst vergemakkelijkt en is van nature resistenter tegen allerlei ziekten en plagen. Sommige NERICA-lijnen zijn ook droogteresistent waardoor ze beter bestand zijn tegen de grillige klimaatsom-

standigheden in Afrika. Men kan terecht zeggen dat de idee om de goede eigenschappen van berg- en geïrrigeerde rijst te combineren bijzonder visionair was en, bovendien, wetenschappelijk baanbrekend. Technisch gezien was dit niet eenvoudig, maar via 'embryo rescue' werden de kruisingsproducten tot levensvatbare nakomelingen opgekweekt.

Dit werk werd in West-Afrika uitgevoerd binnen de schoot van de *West African Rice Development Agency*, het WARDA. Het is de grote maatschappelijke verdienste van Dr. Jones dat hij, van bij het begin, de NERICA's ter beschikking gesteld heeft van miljoenen arme boeren. Via WARDA en een team van experts werd een volledig systeem uitgewerkt waarbij NERICA-variëteiten verbeterd en getest werden in samenwerking met lokale boerengroepen. Het zaaizaad werd en wordt er op duurzame wijze op het platteland verspreid. Momenteel wordt NERICA aangeplant in gans West- tot Centraal-Afrika, van Mauritanië tot Kameroen, van heel droge tot vrij vochtig-tropische gebieden. Het zal duidelijk zijn dat NERICA voor miljoenen mensen in Afrika echt 'het verschil maakt'.

In 2002 werd Dr. Jones tot *executive secretary* (directeur) van het FARA (*Forum for Agricultural Research in Africa*) benoemd. Hij kreeg dit mandaat vanuit de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid, en meer bepaald vanuit NEPAD (*Partnership for Africa's Development*). Vanuit FARA moet hij de kwaliteit van het landbouwonderzoek in Afrika helpen uitbouwen. FARA's grote doelstellingen zijn de voedselzekerheid en kwaliteit van de voedselproductie verhogen en economische groei stimuleren. Onder andere, via dit laatste mandaat, is ook de UGent en de faculteit bio-ingenieurswetenschappen betrokken geraakt bij ontwikkelingswerk van Dr. Jones in Afrika. Via het *Sub-Sahara Africa Challenge Programme* werden inter-disciplinaire interventiemodules uitgewerkt en begeleid, die gebruik maken van het *Integrated Agricultural Research for Development* principe. Verschillende afgestudeerden van de faculteit zijn actief (of actief geweest) in WARDA, en zetten zodoende het werk van Dr. Jones verder.

Het moge duidelijk zijn. Dr. Jones koppelt een hoge wetenschappelijke output aan een heel belangrijke maatschappelijke inzet en engagement. Dit engagement werd in het recente verleden al verschillende malen gehonoreerd. In 2004 kreeg Dr. Jones de prestigieuze *World Food Prize*. In 2007 was hij een van de *100 Most Influential People in The World* van *Time Magazine*.

Dear Monty, we have known each other for a number of years now. You know that, together with the entire scientific community, I appreciate very much all the good work you have done to develop NERICA and to disseminate this crucial and vital technology to millions of needy farmers in Africa. Through this honorary degree we also want to honour you for the important advocacy work you are doing through FARA. Since 2002, you have built a strong secretariat that wants to foster agricultural research in Africa, increase investments in African agriculture and shared ownership of the programs and initiatives by all partners involved, esp. the African farmers. Through your good work and leadership there is now a greater linkage between research, civil society and policy makers. I think I may say that the key to your success has been that you have the global vision and outlook, without forgetting the details required to make all this happen. If we are honouring you today, it is not just because of the impressive but also humble way in which you make all this happen.

Patrick Van Damme
Laboratory of Tropical and Subtropical Agriculture and Ethnobotany, Ghent University